

Pensumoversikt for Videreutdanning i Rus- og Avhengighetsproblematikk

Bemerk at der tas forbehold for mindre endringer. Spørsmål og kommentarer til pensum kan rettes til faglærerne Liese Recke (liese.recke@vid.no) og Randi Ervik (randi.ervik@vid.no).

Innhold

Oversikt over fordeling av emner, tema og sidetall	2
Leseveiledning:	3
Lover og veiledere	3
Bøker som studenten bør skaffe	4
Emne 1: Perspektiver på rus- og avhengighetsproblematikk	5
Emne 2: Kunnskapsbasert argumentasjon	8
Emne 3: Livssyn, verdier og relasjoner i profesjonell praksis	8
Emne 4: Vurdering av kvalitet i tjenesteutøvelse	10
Emne 5: Forebygging av arbeidsrelatert stress	12
Emne 6: Forprosjekt til fordypningsoppgave	13
Emne 7: Fordypningsoppgave	14
Pensum organisert alfabetisk:	15

Oversikt over fordeling av emner, tema og sideantall

Emner første år:

1. Perspektiver på rus- og avhengighetsproblematikk
2. Kunnskapsbasert argumentasjon
3. Livssyn, verdier og relasjoner i profesjonell praksis
4. Vurdering av kvalitet i tjenesteutøvelse

Temaer som inngår i første års emner med sideantall:

Forebygging	82
Rusens historie	110
Avhengighetsbegrepet	41
Kunnskapsbasert argumentasjon	32
Rusmidler	279
Ruspolitikk	129
Rusbehandling	129
Verdier og relasjoner	380
Vitenskapsteori og metode I	51
Pykiatriske diagnoser	119
Særlige pasientgrupper	608
Sider ialt	1960

Emner andre året

5. Forebygging av arbeidsrelatert stress
6. Forprosjekt til fordypningsoppgave
7. Fordypningsoppgave

Temaer som inngår i andre årets emner med sideantall:

Vitenskapsteori og metode II	197
Stressforebygging	203
Organisasjon og profesjon	298
Relasjon og profesjon	252
Selvvalgt litteratur	1000
Sider ialt	1950

Leseveiledning:

Pensum består av obligatorisk litteratur. Pensumet er tilgjengelig på ulike måter:

Bøker som studentene må kjøpe eller låne selv. Pensum merket med en stjerne * blir elektronisk tilgjengelig som fil eller i et kompendium fra skolens digitale læringsplattform «Itslearning». Pensum markert med BIB hentes elektronisk via biblioteket på VID. For artikler eller andre publikasjoner som ligger åpent tilgjengelig på internett er det lagt inn link til disse i pensumlisten, og studentene må selv laste dem ned fra internett.

Lover og veiledere

Det forutsettes at studentene selv gjør seg kjent med de viktigste love med relevans for rus og psykisk helse. For eksempel:

- Nasjonal faglig retningslinje for behandling og rehabilitering av rusmiddelproblemer og avhengighet (2017). <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/behandling-og-rehabilitering-av-rusmiddelproblemer-og-avhengighet>
- Rus- og psykiske lidelser. Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelser (2012) <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/nasjonal-faglig-retningslinje-for-utredning-behandling-og-oppfolging-av-personer-med-samtidig-ruslidelse-og-psykisk-lidelser>
- Pakkeforløp for psykisk helse og rus (2018) <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/psykisk-helse-og-rus/pakkeforlop-for-psykisk-helse-og-rus>
- Pasient- og brukerrettighetsloven (oppdatert 2017) <https://helsedirektoratet.no/lover/pasient-og-brukerrettighetsloven>
- Helse- og omsorgstjenesteloven (oppdatert 2017) <https://helsedirektoratet.no/lover/helse-og-omsorgstjenesteloven#om-helse--og-omsorgstjenesteloven->
- Helsepersonelloven (oppdatert 2017)

<https://helsedirektoratet.no/lover/helsepersonelloven>

Bøker som studenten bør skaffe selv

Bøker som inneholder mer enn 15% av obligatorisk tekst og som den studerende anbefales å skaffe selv:

1. Fekjær, H. O. 2016. *Rus*, Oslo, Gyldendal Akademisk.
2. Mørland, J. & Waal, H. (2016). *Rus og avhengighet*. Oslo: Universitetsforlaget.
3. Biong, S. & Ytrehus, S. (eds.) 2018. *Helsehjelp til personer med rusproblemer*, Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
4. Norvoll, R. (ed.) 2013. *Samfunn og psykisk helse : samfunnsvitenskapelige perspektiver*, Oslo: Gyldendal Akademisk.
5. Dalland, O. 2017. *Metode og oppgaveskriving for studenter*, Oslo, Gyldendal Akademisk.
6. Kroken, R. & Madsen, O. J. (Eds.). (2016). *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
7. Lundeberg, I. R., Mjåland, K., & Søvig, K. (2014). *Tvang i Rusfeltet. Regelverk, praksis og erfaringer med tvang*. Oslo: Gyldendal Juridisk.
8. Hagen, M. B., Silva, A. B. d., & Thelle, M. I. (Eds.). (2016). *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.
9. Mik-Meyer, N. (2018). *Fagprofessionelles møte med utsatte klienter - dilemmaer i den organisatoriske praksis*: Hans Reitzel. DK
10. Overå, S., & Weihe, H.-J. W. (2016). *Spillavhengighet: gaming og gambling*. Stavanger: Hertervig forlag.
11. Bang, S. (2003). *Rørt, rammet og rystet-faglig vekst gjennom veiledning*. København, Oslo: Gyldendal.
12. Myhra, A. B. (2012). *Fra bruker til samarbeidspartner: Realisering av brukervedvirkning*. Bergen: Fagbokforlaget.

Emne 1: Perspektiver på rus- og avhengighetsproblematikk

Rusens historie

Crocq, M. A. (2007). Historical and cultural aspects of man's relationship with addictive drugs. *Dialogues.Clin.Neurosci.*, 9(4), 355-361. BIB

Fekjær, H. O. (2016). Rusfeltets historie *Rus* (4. ed., pp. 23-96). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Hamran, O. (2005). Det egentlige drikkeonde - måtehold i etterforbudstiden. *Tidsskrift for den norske legeforening*, 125, 3482-3485. BIB

Hamran, O. (2012). -"Noen linjer innenfor kurbehandlingen av alkoholister i Norge", i Rom for helse. Hovedtrekk i spesialisthelsetjenestens bygningshistorie. In E. Hammer & M. Oftedal (Eds.), *Rom for helse: hovedtrekk i spesialisthelsetjenestens bygningshistorie: landsverneplan for helsesektoren* (pp. 209-218). Oslo: Helse og omsorgsdepartementet. Hentes: [http://lvph.no/dokumenter/RFH-artikler/Noen linjer innenfor kurbehandlingen av alkoholister i Norge.pdf](http://lvph.no/dokumenter/RFH-artikler/Noen_linjer_innenfor_kurbehandlingen_av_alkoholister_i_Norge.pdf)

Schjønby, H. P. (2014). Fra opiumsetere til morfinister - to historier fra 1800-tallet. *Tidsskrift for den Norske Laegeforening*, 134(9), 1874-1875. Hentes: <https://tidsskriftet.no/2014/10/legelivet/fra-opiumsetere-til-morfinister-historier-fra-1800-tallet>

Ødegård, E. (2011). En historikk over norsk narkotikapolitikk og politikken meningsforankring. <https://www.fhi.no/publ/2011/en-historikk-over-norsk-narkotikapolitikk-og-politikken-meningsforankring/>

Avhengighetsbegrepet

*Nielsen, A. S. (2016). Forskillige syn på alkoholafhængighed. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- brug, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 79-87). Copenhagen: Munksgaard.

Recke, L. (2010). Bruce K. Alexander. *Stof*, 15, 86-88. Hentes <http://www.stofbladet.dk/6storage/586/51/stof15.rev.86-88.pdf>

Reinarman, C. (2005). Addiction as accomplishment: The discursive construction of disease. *Addiction Research & Theory*, 13(4), 307-320. BIB

Rise, J. (2014). Hva er avhengighet? Et forsøk på en begrepsavklaring. *Psykologisk Tidsskrift NTNU*, 18(3), 8-17. Hentes <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/277747>

*Warner, J. (1994). "Resolv'd to Drink No More": Addiction as a Preindustrial Construct. *Journal of Studies on Alcohol*, 55, 685-691.

Leshner, A. I. (1997). Addiction Is a Brain Disease, and It Matters. *Science*, 278(5335), 45-47. BIB

Rusmidler

Bernard, J.-P. (2014). Farmakologiske prinsipper ved legemiddelassistert rehabilitering. *Norsk Farmaceutisk Tidsskrift*, 122(10), 43-46. BIB

*Kesmodel, U. S. (2016). Gravide. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- bruk, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 363-375). Copenhagen: Munksgaard.

Lars, S., & Tarjei, R. (2010). Domsslutninger, derivatregler og «designer drugs»: Manglende faktaforståelse i strafferettspleien vedrørende misbruksstoffer? *Lov og Rett* (04), 223-229. BIB

Mørland, J., & Waal, H. (2016). De enkelte rusmidlene *Rus og avhengighet* (pp. 108-267). Oslo: Universitetsforlaget.

Ruspolitikk

Berridge, V. (2012). The rise, fall, and revival of recovery in drug policy. *The Lancet*, 379(9810), 22-23. Hentes: [https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736\(12\)60011-7.pdf](https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lancet/PIIS0140-6736(12)60011-7.pdf)

Ervik, R., & Biong, S. (2018). Politikk og konsekvenser for praksis. In S. Biong & S. Ytrehus (Eds.), *Helsehjelp til personer med rusproblemer* (second ed., pp. 44-69). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Frank, D. (2017). "I Was Not Sick and I Didn't Need to Recover": Methadone Maintenance Treatment (MMT) as a Refuge from Criminalization. *Substance Use & Misuse*, 1-12. BIB

Hauge, R. (2009). Debating decriminalization of drug use in Norway. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 26(4), 427-431. Hentes: <http://www.nopus.org/PageFiles/4758/RagnarHauge.pdf>

*Kleiman, M. A. R., Caulkins, J. P., & Hawken, A. (2011). How Does Drug-Law Enforcement Work? *Drugs and Drug Policy: What Everyone Needs to Know* (pp. 44-71): Oxford University Press, USA.

*McKeganey, N. (2010). What's wrong with harm reduction? *Controversies in Drugs Policy and Practice* (pp. 16-45): Palgrave Macmillan.

Papendorf, K. (2004). Narkotikapolitikk og tanken om skadereduksjon. *Materialisten*, 2(3), 91-108.

Teksten fra artikkelen finns her:

<https://www.jus.uio.no/ikrs/tjenester/kunnskap/kriminalpolitikk/meninger/2006/skadereduksjon.html>

Room, R., & Reuter, P. (2012). How well do international drug conventions protect public health? *The Lancet*, 379(9810), 84-91. BIB

Rusbehandling

*Barth, T., Børtveit, T., & Prescott, P. (2013). Kliententreret kommunikasjon - samtaleteknikken *Motiverende intervju : samtaler om endring* (pp. 43-59). Oslo: Gyldendal akademisk.

Brumoen, H. (2010). Svake og sterke øyeblikk – Bygging av mestringstillit. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 47(11), 1020-1025. Hentes:

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=127182&a=3

*Ege, P. (2003). Urinkontrol i behandlingen af opioidmisbrugere. *Ugeskr.Laeger*, 165(13), 1346-1348.

*Ericsson, K. (2009). Med Goffman på barnehjem *Samfunnets stebarn* (pp. 60-87). Oslo: Universitetsforlag.

Husen, M. (1996). Det fælles tredje-om fællesskab og værdier i det pædagogiske arbejde red. In B. Pécseli (Ed.), *Kultur & pædagogik, Hans Reitzels Forlag*. Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.

Teksten kan hentes her: <http://michaelhusen.dk/det-faelles-tredje/>

Kolltveit, S., & Lange-Nielsen, I. (2013). Behandlingselementer i ruskollektiver for ungdom. *Tidsskrift for norsk Psykologi*, 2013(9), 919-925. Hentes:

http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=332349&a=2

*Landheim, A. S. (2016). Rusmiddelmissbruk - forekomst, forløp og faktorer for recovery. Hva viser forskningen? In A. S. Landheim, F. L. Wiig, M. Brendbekken, M. Brodahl, & S. Biong (Eds.), *Et bedre liv : historier, erfaringer og forskning om recovery ved rusmiddelmissbruk og psykiske helseproblemer* (pp. 30-44). Oslo: Gyldendal akademisk.

*Miller, W. R., & Rollnick, S. (2004). Ethiske overvejelser. In W. R. Miller & S. Rollnick (Eds.), *Motivationssamtalen* (1. ed., pp. 209-227). Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.

Ravndal, E., & Amundsen, E. J. (2010). Mortality among drug users after discharge from inpatient treatment: an 8-year prospective study. *Drug and Alcohol Dependence*, 108(1), 65-69.

Hentes: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/281484>

Selseng, L. B. (2017). Formula stories of the "substance-using client": addicted, unreliable, deteriorating, and stigmatized. *Contemporary Drug Problems*, 44(2), 87-104. BIB

Skatvedt, A. (2013). Småprat som terapeutisk verktøy. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse: Samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 98-116). Oslo: Gyldendal akademisk.

*Toneatto, T. (2013). Natural Recovery. In P. M. Miller (Ed.), *Principles of Addiction: Comprehensive Addictive Behaviors and Disorders* (pp. 133 -139): Elsevier Science.

Vitenskapsteori og forskningsmetode I

Dalland, O. (2017). Hva er metode? *Metode og oppgaveskriving for studenter* (6. utgave ed., pp. 51-61). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Norvoll, R. (2013). Samfunnsfagenes bidrag til kunnskap om psykisk helse og psykiske helsetjenester. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse : samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 13-34). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Emne 2: Kunnskapsbasert argumentasjon

Eriksson, B. G., & Hummelvoll, J. K. (2012). Relevans og evidens: Praksisnær og brukerrettet kunnskapsdannelse innen psykisk helsearbeid. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 9(1), 33-43. BIB

Fekjær, H. O. (2016). Media: Venn eller fiende i rusforebygging? *Rus* (4. ed., pp. 327-333). Oslo: Gyldendal Akademisk.

*Goode, E., & Ben-Yehuda, N. (2010). The Moral Panic: An Introduction *Moral Panics: The Social Construction of Deviance* (second ed., pp. 34-50): Wiley-Blackwell.

Emne 3: Livssyn, verdier og relasjoner i profesjonell praksis

Aadland, E. (2010). Values in professional practice: Towards a critical reflective methodology. *Journal of business ethics*, 97 (3), s. 461-472. (11sider) Hentes fra <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/98881/aadland.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

*Aadland, E. og Skjørshammer, M. (2017). "Hvordan forske på verdier i organisasjoner. En litteraturstudie av verdiforskning i helsetjenesten". I Askeland, H. Og Aadland, E. *Verdibevisst ledelse*. Oslo: Cappelen Damm, s. 323-372 (49 sider)

Askeland, G. A. (2006). Kritisk reflekterende - mer enn å reflektere og kritisere. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(2), 123-134. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/98785>

- *Askeland, H. og Aadland, E. (2017). «Hvordan forske på verdier, og hva tjener de til?» i Askeland, H. Og Aadland, E. *Verdibevisst ledelse*. Oslo: Cappelen Damm, s. 26-49. (23 sider)
- *Beaman, L. G. (2014). Deep equality as an alternative to accommodation and tolerance. *Nordic journal of religion and society*, 27(2), 89-111. Hentes via Oria
- *Breievne, G. (2014). Lukt og lidelse: fortolkning og håndtering av ubehagelig lukt i hjemmesykepleie *Universitetet i Oslo Institutt for helse og samfunn* (pp. 154-171). Oslo: Institutt for helse og samfunn, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Börjesson, B. (2001). "Varning för etik". I *Utan fast punkt: Om förvaltning, kunskap, språk och etik i socialt arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen. Hentes: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:397051/FULLTEXT01.pdf> (15 sider)
- *Christie, N. (2009). Små ord for store spørsmål *Små ord for store spørsmål* (pp. 9-20). Oslo: Universitetsforlaget.
- *Dietrich, S. (2014). Reflections on core aspects of diaconal theory *Diakonia as Christian social practice : an introduction* (pp. 13-27). Oxford: Regnum.
- *Dinham, A. (2017). Religious Literacy in Public and Professional Settings. In B. R. Crisp (Ed.), *The Routledge handbook of religion, spirituality and social work* (pp. 257-264): Routledge.
- *Engebretsen, E., & Heggen, K. (2012). Makt på nye måter. In E. Engebretsen & K. Heggen (Eds.), *Makt på nye måter* (pp. 13-34). Oslo: Universitetsforl., cop. 2012.
- Fossestøl, B. (2016). Moralsk ansvar - den profesjonelles private dilemma? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 42-61). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- *Furseth, I. (2015). Et religiøst landskap i endring 1988-2013. In I. Furseth (Ed.), *Religionens tilbakekomst i offentligheten?: religion, politikk, medier, stat og sivilsamfunn i Norge siden 1980-tallet* (pp. 21-37): Universitetsforlaget.
- *Grimen, H. (2008). Profesjon og profesjonsmoral. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier* (pp. 144-160): Universitetsforlaget.
- Hafstad, K. (2017). Det fremmede. In I. M. Lid & T. Wyller (Eds.), *Rom og etikk: fortellinger om ambivalens*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP. Hentes fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/18>
- Kroken, R. (2006). Dersom moralsk ansvar omformes til teknisk ansvar. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(02), 155-166. Hentes fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2438342>
- Lid, I. M. (2017). Medborgerskap i spennet mellom ekskludering og inkludering. In I. M. Lid & T. Wyller (Eds.), *Rom og etikk : fortellinger om ambivalens* (pp. 35-54). Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP. Hentes fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/18>

- *Rugkåsa, M. (2008). Majoriteten som premissleverandør i "flerkulturelt" arbeid. In A. M. Otterstad (Ed.), *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold: fra utsikt til innsikt*. Oslo: Universitetsforl.
- *Schmidt, U. (2010). Norge: et religiøst pluralistisk samfunn. In P. K. Botvar & U. Schmidt (Eds.), *Religion i dagens Norge : mellom sekularisering og sakralisering* (pp. 25-43). Oslo: Universitetsforl.
- *Stålsett, S. (2017). Flukten som teologisk sted. Om prekær migrasjonserfaring, diakoni og teologisk produksjon. *Tidsskrift for praktisk teologi*, 34(1), 4-12.
- Thurèn, T. (2001). "Språkets makt och makten över språket". I *Utan fast punkt: Om förvaltning, knuskar, språk och etik i socialt arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen. Tilgjengelig online: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:397051/FULLTEXT01.pdf>. (14 sider)

Emne 4: Vurdering av kvalitet i tjenesteutøvelse

Forebygging

- Cuijpers, P. (2002). Effective ingredients of school-based drug prevention programs: A systematic review. *Addictive Behaviors*, 27(6), 1009-1023. BIB
- Fekjær, H. O. (2016). *Forebygging Rus* (4. ed., pp. 325-374). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tørres, J.-E. (2017). Det er ikke bare å si nei! , 1-5. Retrieved from www.sykepleien.no website: <https://sykepleien.no/meninger/innspill/2017/09/det-er-ikke-bare-si-nei>
- *Werch, C. E., & Owen, D. M. (2002). Iatrogenic effects of alcohol and drug prevention programs. *J Stud.Alcohol.*, 63(5), 581-590.
- Woldstad, I. (2017). Aldring og skadelige rusmiddelvaner–muligheter og utfordringer. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 34(1), 97-102. Hentes: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1455072516682644>

Psykiatriske diagnoser

- *Brinkmann, S. (2010). Patologiseringstesen: Diagnoser og patologier før og nu. In S. Brinkmann (Ed.), *Det diagnosticerede Liv: sygdom uden grænser* (pp. 15-31). København: Klim.
- Kirkengen, A. L. (2013). Når diagnoser gjør blind. *Tidsskr Nor Legeforen*, 14(133), 1466 - 1468. Hentes: <https://tidsskriftet.no/2013/08/kronikk/nar-diagnoser-gjor-blind>

*Skårderud, F., Haugsgjerd, S., & Stänicke, E. (2010). Lidelsesformer. In F. Skårderud, S. Haugsgjerd, & E. Stänicke (Eds.), *Psykiatriboken: Sinn, kropp, samfunn* (pp. 267-353). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Særlige pasientgrupper

* Dahl, H. V., & Pedersen, M. U. (2008). *Kvinder og køn: stofbrug og behandling*. Århus: Center for Rusmiddelforskning

Ervik, R., Sælør, K. T., & Biong, S. (2012). Å gripe øyeblikket. Om hvordan miljøansatte ved et lavterskelhybelhus erfarer samarbeidet mellom seg og beboerne. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 302-313. BIB

Freng, E., & Lund, S. (2015). *Vi lever i rus. Behandling, Migrasjon og Asyl*. Retrieved from: <https://www.korusoslo.no/wp-content/uploads/Vi-lever-i-rus-rapport.pdf>

Hagen, M. B. (2016). Den ensomme og lange veien ut av "berget det blå" - hensiktsmessige holdninger og handlinger i miljøterapeutiske intervensjoner. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 137-147). Oslo: Universitetsforlaget.

Hagen, M. B. (2016). Traumebevisst miljøterapi. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (1. ed., pp. 27-44). Oslo: Universitetsforlaget.

Hagen, M. B., & Thelle, M. I. (2016). Konsekvenser av tidlige alvorlige relasjonstraumer på lang sikt – desorganisert tilknytning og dissosiative lidelser. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 88-100). Oslo: Universitetsforlaget.

Hansen, F. (2008). Feige hjelpere og glemte barn - rus og familieliv. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 45(10), 1266-1267. Hentes: http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=60531&a=2

Ludvigsen, K., & Brünes, N. (2013). Forbedret indsats for indlagte patienter med stofbrug. *Stof*, 21. Hentes: <http://www.stofbladet.dk/6storage/586/51/stof21.25-32.pdf>

Lundeberg, I. R., Mjåland, K., & Søvig, K. (2014). *Tvang i Rusfeltet. Regelverk, praksis og erfaringer med tvang*. Oslo: Gyldendal Juridisk.

*Molven, O. (2017). Rettigheter og plikter som pårørende i kommunale helsetjenester. In S. Tønnessen & B. L. Kassah (Eds.), *Pårørende i kommunale helse- og omsorgstjenester: forpliktelser og ansvar i et utydelig landskap* (pp. 28- 50). Oslo: Gyldendal Akademisk.

*Nielsen, A. S. (2016). Familierelateret behandling. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- bruk, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 293-302). Copenhagen: Munksgaard.

- Overå, S., & Weihe, H.-J. W. (2016). *Spillavhengighet: gaming og gambling*. Stavanger: Hertervig forlag. (pp 185-317)
- Ramfjord, J. (2010). Positiv maskulinitet: Et ressursfokus i møte med menn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 47, 611-614. Hentes: http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=117482&a=2
- Rimehaug, T., Børstad, J. M., Helmersberg, I., & Wold, J. E. (2006). De «usynlige» barna. *Tidsskr Nor Lægefor*, 2006(126), 1493-1494. hentes: <https://tidsskriftet.no/2006/05/kronikk/de-usynlige-barna>
- Ytrehus, S., & Ervik, R. (2014). Rusproblemer blandt eldre. *Geriatrisk sykepleie*, 2014(1), 8-14. Hentes: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/220848>

Emne 5: Forebygging av arbeidsrelatert stress

- Agervold, M. (2008). 'People work': at arbejde med mennesker-belastninger og reaktioner. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 10(2), 61-77. Hentes: http://www.nyt-om-arbejdsliv.dk/images/pdf/2008/nr2/tfa2_2008_061-077.pdf
- Bang, S. (2003). Rørt, rammet og rystet (pp. 20-92). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- *Garner, B. R., Knight, K., & Simpson, D. D. (2007). Burnout among corrections-based drug treatment staff impact of individual and organizational factors. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 51(5), 510-522.
- Hagen, M. B., & Silva, A. B. d. (2016). Miljøterapeuters reaksjoner i møte med traumatiserte pasienter. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 184-194). Oslo: Universitetsforlaget.
- *Isdal, P. (2017). Helseerisikoen i arbeidet- kroppens reaksjoner *Smittet av vold: om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelperyrkene* (pp. 103-147). Bergen: Fagbokforlaget.
- Morse, G., Salyers, M. P., Rollins, A. L., Monroe-DeVita, M., & Pfahler, C. (2012). Burnout in mental health services: A review of the problem and its remediation. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 39(5), 341-352. Hentes: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3156844/>
- Richardsen, A. M., & Martinussen, M. (2008). Hva skal til for å øke arbeidsglede og motivasjon. En undersøkelse av jobbengasjement i helse- og omsorgsykker. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 45(3), 249-257. Hentes: http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=39269&a=2

*Rones, A., & Matthiesen, S. B. (2002). Om å ta vare på seg selv. In A. Rones & S. B. Matthiesen (Eds.), *Utbrent: krevende jobber-gode liv* (pp. 210-232). Bergen: Fagbokforlaget.

Wagaman, M. A., Geiger, J. M., Shockley, C., & Segal, E. A. (2015). The role of empathy in burnout, compassion satisfaction, and secondary traumatic stress among social workers. *Social Work, 60*(3), 201-209. hentes: <https://academic.oup.com/sw/article/60/3/201/2280639>

Emne 6: Forprosjekt til fordypningsoppgave

Vitenskap og forskningsmetode

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (6. utgave ed.): Oslo: Gyldendal Akademisk.

Eriksson, B. G., & Hummelvoll, J. K. (2012). Relevans og evidens: Praksisnær og brukerrettet kunnskapsdannelse innen psykisk helsearbeid. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid, 9*(1), 33-43. BIB

Fossestøl, B. (2013). Evidens og praktisk kunnskap. *Fontene forskning, 2*(13), 55-66. Hentes: <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/99049>

Norvoll, R. (2013). Samfunnsvitenskapelige perspektiver på psykisk helse - en utdypning. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse: samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 34-73). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Organisasjon og profesjon

*Stamsø, M. A. (2017). New Public Management - reformer i offentlig sektor. In M. A. Stamsø (Ed.), *Velferdsstaten i endring: om norsk helse- og sosialpolitikk* (3. utg. ed., pp. 64-85). Oslo: Gyldendal akademisk.

Ytrehus, S. (2018). Kommunalt rusarbeid. In S. Biong & S. Ytrehus (Eds.), *Helsehjelp til personer med rusproblemer* (second ed., pp. 243-265). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Mik-Meyer, N. (2018). *Fagprofessionelles møte med utsatte klienter - dilemmaer i den organisatoriske praksis*: Hans Reitzel. DK

Relasjon og profesjon

Askheim, O. P. (2009). Brukermedvirkning: kun for verdige trengende? Om brukermedvirkning på rusfeltet. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 1, 52-59. BIB

Eide, S. B. (2016). Brukermedvirkning? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 26-40). Oslo: Gyldendal Akademisk.

*Henriksen, B. L. (1993). Om elendighetsetik i sosialt arbeid. *Nordisk sosialt arbeid*, 13(3), 3-11.

Kroken, R., & Madsen, O. J. (2016). Fra sosialt arbeid til sosialt entreprenørskap - en moralsk forvandling? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 152--166). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Myhra, A. B. (2012). *Fra bruker til samarbeidspartner: Realisering av brukermedvirkning*. Bergen: Fagbokforlaget.

Ranglund, O. J., Ellingsen, P., & Aasbrenn, K. (2014). Førstelinjens hemmeligheter. *Stat & Styring*, 2, 41-43. BIB

*Skau, G. M. (2013). Å bli klient *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper* (4. ed., pp. 45-60): Universitetsforlaget.

Selseng, L. B. (2017). Formula stories of the "substance-using client": addicted, unreliable, deteriorating, and stigmatized. *Contemporary Drug Problems*, 44(2), 87-104. BIB

*Øverbye, E. (2013). Velferdsprofesjonene i aktiveringsstaten: en studie av ambivalente relasjoner. In A. Molander & J. C. Smeby (Eds.), *Profesjonsstudier II* (pp. 107-121). Oslo: Universitetsforlaget.

Emne 7: Fordypningsoppgave

Ovenstående samt 1000 sider selvvalgt pensum

Pensum organisert alfabetisk:

- Aadland, E. (2010). Values in Professional Practice: Towards a Critical Reflective Methodology. *Journal of business ethics*, 97(3), 461-472.
- Aadland, E., & Askeland, H. (2017). Hvordan forske på verdier, og hva tjener de til? *Verdibevisst ledelse* (pp. 26-49). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Aadland, E., & Skjørshammer, M. (2017). Hvordan forske på verdier i organisasjoner? : en litteraturstudie av verdiforskning i helsetjenesten (pp. 323-372). Oslo: Cappelen Damm akademisk, 2017.
- Agervold, M. (2008). 'People work': at arbejde med mennesker-belastninger og reaktioner. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 10(2), 61-77.
- Askeland, G. A. (2006). Kritisk reflekterende - mer enn å reflektere og kritisere. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(2), 123-134.
- Askheim, O. P. (2009). Brukermedvirkning: kun for verdige trengende? Om brukermedvirkning på rusfeltet. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 1, 52-59.
- Bang, S. (2003). Rørt, rammet og rystet (pp. 20-92). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Barth, T., Børtveit, T., & Prescott, P. (2013). Klientsentrert kommunikasjon - samtaleteknikken *Motiverende intervju: samtaler om endring* (pp. 43-59). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Beaman, L. G. (2014). Deep equality as an alternative to accommodation and tolerance. *Nordic journal of religion and society*, 27(2), 89-111.
- Bernard, J.-P. (2014). Farmakologiske prinsipper ved legemiddelassistert rehabilitering. *Norsk Farmaceutisk Tidsskrift*, 122(10), 43-46.
- Berridge, V. (2012). The rise, fall, and revival of recovery in drug policy. *The Lancet*, 379(9810), 22-23.
- Breivne, G. (2014). Lukt og lidelse : fortolkning og håndtering av ubehagelig lukt i hjemmesykepleie *Universitetet i Oslo Institutt for helse og samfunn* (pp. 154-171). Oslo: Institutt for helse og samfunn, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Brinkmann, S. (2010). Patologiseringsstenen: Diagnoser og patologier før og nu. In S. Brinkmann (Ed.), *Det diagnostiserte Liv: sykdom uden grænser* (pp. 15-31). København: Klim.
- Brumoen, H. (2010). Svake og sterke øyeblikk – Bygging av mestringsstillit. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 47(11), 1020-1025.
- Börjeson, B. (2001). Varning för etik. In Socialstyrelsen (Ed.), *Utän fast punkt Om förvaltning, kunskap, språk och etik i socialt arbete* (pp. 153-168). Stockholm: Stockholm: Socialstyrelsen.
- Christie, N. (2009). Små ord for store spørsmål *Små ord for store spørsmål* (pp. 9-20). Oslo: Universitetsforlaget.
- Crocq, M. A. (2007). Historical and cultural aspects of man's relationship with addictive drugs. *Dialogues.Clin.Neurosci.*, 9(4), 355-361.
- Cuijpers, P. (2002). Effective ingredients of school-based drug prevention programs: A systematic review. *Addictive Behaviors*, 27(6), 1009-1023. doi:[http://dx.doi.org/10.1016/S0306-4603\(02\)00295-2](http://dx.doi.org/10.1016/S0306-4603(02)00295-2)

- Dahl, H. V. P., M.U. (2008). *Kvinder og køn: stofbrug og behandling*. Retrieved from Denmark:
- Dalland, O. (2017). Hva er metode? *Metode og oppgaveskriving for studenter* (6. utgave ed., pp. 51-61): Gyldendal akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (6. utgave ed.): Gyldendal akademisk.
- Dietrich, S. (2014). Reflections on core aspects of diaconal theory *Diakonia as Christian social practice : an introduction* (pp. 13-27). Oxford: Regnum.
- Dinham, A. (2017). Religious Literacy in Public and Professional Settings. In B. R. Crisp (Ed.), *The Routledge handbook of religion, spirituality and social work* (pp. 257-264): Routledge.
- Ege, P. (2003). Urinkontrol i behandlingen af opioidmisbrugere. *Ugeskr.Laeger*, 165(13), 1346-1348.
- Eide, S. B. (2016). Brukermedvirkning? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 26-40). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Engebretsen, E., & Heggen, K. (2012). Makt på nye måter. In E. Engebretsen & K. Heggen (Eds.), *Makt på nye måter* (pp. 13-34). Oslo: Universitetsforl., cop. 2012.
- Ericsson, K. (2009). Med Goffman på barnehjem *Samfunnets stebarn* (pp. 60-87). Oslo: Universitetsforl.
- Eriksson, B. G., & Hummelvoll, J. K. (2012). Relevans og evidens: Praksisnær og brukerrettet kunnskapsdannelse innen psykisk helsearbeid. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 9(1), 33-43.
- Ervik, R., & Biong, S. (2018). Politikk og konsekvenser for praksis. In S. Biong & S. Ytrehus (Eds.), *Helsehjelp til personer med rusproblemer* (second ed., pp. 44-69). Oslo: Cappelen Dam Akademisk.
- Ervik, R., Sælør, K. T., & Biong, S. (2012). Å gripe øyeblikket. Om hvordan miljøansatte ved et lavterskelhybelhus erfarer samarbeidet mellom seg og beboerne. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 302-313.
- Fekjær, H. O. (2016). Forebygging *Rus* (4. ed., pp. 325-374). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Fekjær, H. O. (2016). Media: Venn eller fjende i rusforebygging? *Rus* (4. ed., pp. 327-333). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Fekjær, H. O. (2016). Rusfeltets historie *Rus* (4. ed., pp. 23-96). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Fossestøl, B. (2013). Evidens og praktisk kunnskap. *Fontene forskning*, 2(13), 55-66.
- Fossestøl, B. (2016). Moralsk ansvar - den profesjonelles private dilemma? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 42-61). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Frank, D. (2017). "I Was Not Sick and I Didn't Need to Recover": Methadone Maintenance Treatment (MMT) as a Refuge from Criminalization. *Substance Use & Misuse*, 1-12.
- Freng, E., & Lund, S. (2015). *Vi lever i rus. Behandling, Migrasjon og Asyl*. Retrieved from Oslo: <https://www.korusoslo.no/wp-content/uploads/Vi-lever-i-rus-rapport.pdf>
- Furseth, I. (2015). Et religiøst landskap i endring 1988-2013. In I. Furseth (Ed.), *Religionens tilbakekomst i offentligheten?: religion, politikk, medier, stat og sivilsamfunn i Norge siden 1980-tallet* (pp. 21-37): Universitetsforlaget.

- Garner, B. R., Knight, K., & Simpson, D. D. (2007). Burnout among corrections-based drug treatment staff impact of individual and organizational factors. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 51(5), 510-522.
- Goode, E. B.-Y., N. (2010). The Moral Panic: An Introduction *Moral Panics: The Social Construction of Deviance* (second ed., pp. 34-50): Wiley.
- Grimen, H. (2008). Profesjon og profesjonsmoral. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier* (pp. 144-160): Universitetsforlaget.
- Hafstad, K. (2017). Det fremmede. In I. M. Lid & T. Wyller (Eds.), *Rom og etikk : fortellinger om ambivalens*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP.
- Hagen, M. B. (2016). Den ensomme og lange veien ut av "berget det blå" - hensiktsmessige holdninger og handlinger i miljøterapeutiske intervensjoner. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 137-147). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, M. B. (2016). Traumebevisst miljøterapi. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (1. ed., pp. 27-44). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, M. B., & Thelle, M. I. (2016). Konsekvenser av tidlige alvorlige relasjonstraumer på lang sikt – desorganisert tilknytning og dissosiative lidelser. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 88-100). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, M. B. S., António Barbosa da. (2016). Miljøterapeuters reaksjoner i møte med traumatiserte pasienter. In M. B. Hagen, A. B. d. Silva, & M. I. Thelle (Eds.), *Traumebevisst omsorg i psykisk helsearbeid: fra et tilknytningsteoretisk perspektiv* (pp. 184-194). Oslo: Universitetsforlaget.
- Hamran, O. (2005). Det egentlige drikkeonde - måtehold i etterforbudstiden. *Tidsskrift for den norske legeforening*, 125, 3482-3485.
- Hamran, O. (2012). -"Noen linjer innenfor kurbehandlingen av alkoholister i Norge", i Rom for helse. Hovedtrekk i spesialisthelsetjenestens bygningshistorie. In E. Hammer & M. Oftedal (Eds.), *Rom for helse: hovedtrekk i spesialisthelsetjenestens bygningshistorie : landsverneplan for helsesektoren* (pp. 209-218). Oslo: Helse og omsorgsdepartementet.
- Hansen, F. (2008). Feige hjelpere og glemte barn - rus og familieliv. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 45(10), 1266-1267.
- Hauge, R. (2009). Debating decriminalization of drug use in Norway. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 26(4), 427-431.
- Henriksen, B. L. (1993). Om elendighetsetik i sosialt arbeid. *Nordisk sosialt arbeid*, 13(3), 3-11.
- Husen, M. (1996). Det fælles tredje-om fællesskab og værdier i det pædagogiske arbejde red. In B. Pécseli (Ed.), *Kultur & pædagogik*, Hans Reitzels Forlag. Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.
- Isdal, P. (2017). Helseerisikoen i arbeidet- kroppens reaktioner *Smittet av vold : om sekundærtraumatisering, compassion fatigue og utbrenthet i hjelpeyrkene* (pp. 103-147). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kesmodel, U. S. (2016). Gravide. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- bruk, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 363-375). Copenhagen: Munksgaard.

- Kirkengen, A. L. (2013). Når diagnoser gjør blind. *Tidsskr Nor Legeforen*, 14(133), 1466 - 1468.
- Kleiman, M. A. R. C., J.P.; Hawken, A. (2011). How Does Drug-Law Enforcement Work? *Drugs and Drug Policy: What Everyone Needs to Know* (pp. 44-71): Oxford University Press, USA.
- Kolltveit, S. L.-N., Ida. (2013). Behandlingselementer i ruskollektiver for ungdom. *Tidsskrift for norsk Psykologi*, 2013(9), 919-925.
- Kroken, R. (2006). Dersom moralsk ansvar omformes til teknisk ansvar. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(02), 155-166.
- Kroken, R., & Madsen, O. J. (2016). Fra sosialt arbeid til sosialt entreprenørskap - en moralsk forvandling? In R. Kroken & O. J. Madsen (Eds.), *Forvaltning av makt og moral i velferdsstaten* (pp. 152--166). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Landheim, A. S. (2016). Rusmiddelmissbruk - forekomst, forløp og faktorer for recovery. Hva viser forskningen? In A. S. Landheim, F. L. Wiig, M. Brendbekken, M. Brodahl, & S. Biong (Eds.), *Et bedre liv : historier, erfaringer og forskning om recovery ved rusmiddelmissbruk og psykiske helseproblemer* (pp. 30-44). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lars, S., & Tarjei, R. (2010). Domsslutninger, derivatregler og «designer drugs»: Manglende faktaforståelse i strafferettspleien vedrørende misbruksstoffer? *Lov og Rett*, 2010(04), 223-229.
- Leshner, A. I. (1997). Addiction Is a Brain Disease, and It Matters. *Science*, 278(5335), 45-47.
- Lid, I. M. (2017). Medborgerskap i spennet mellom ekskludering og inkludering. In I. M. Lid & T. Wyller (Eds.), *Rom og etikk : fortellinger om ambivalens* (pp. 35-54). Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP.
- Ludvigsen, K. B., Nina. (2013). Forbedret indsats for indlagte pasienter med stofbrug. *Stof*, 21.
- Lundeberg, I. R., Måland, K., & Søvig, K. (2014). *Tvang i Rusfeltet. Regelverk, praksis og erfaringer med tvang*. Oslo: Gyldendal Juridisk.
- McKeganey, N. (2010). What's wrong with harm reduction? *Controversies in Drugs Policy and Practice* (pp. 16-45): Palgrave Macmillan.
- Mik-Meyer, N. (2018). *Fagprofessionelles møde med utsatte klienter - dilemmaer i den organisatoriske praksis*. København: Hans Reitzel.
- Miller, W. R., & Rollnick, S. (2004). Ethiske overvejelser. In W. R. Miller & S. Rollnick (Eds.), *Motivationssamtalen* (1. ed., pp. 209-227). Copenhagen: Hans Reitzels Forlag.
- Molven, O. (2017). Rettigheter og plikter som pårørende i kommunale helsetjenester. In S. Tønnessen & B. L. Kassah (Eds.), *Pårørende i kommunale helse- og omsorgstjenester: forpliktelse og ansvar i et utydelig landskap* (pp. 28- 50). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Morse, G., Salyers, M. P., Rollins, A. L., Monroe-DeVita, M., & Pfahler, C. (2012). Burnout in mental health services: A review of the problem and its remediation. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 39(5), 341-352.
- Myhra, A. B. (2012). *Fra bruker til samarbeidspartner: Realisering av brukermedvirkning*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Mørland, J., & Waal, H. (2016). De enkelte rusmidlene *Rus og avhengighet* (pp. 108-267). Oslo: Universitetsforlaget.

- Nielsen, A. S. (2016). Familierelateret behandling. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- bruk, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 293-302). Copenhagen: Munksgaard.
- Nielsen, A. S. (2016). Forskillige syn på alkoholafhængighed. In U. Becker & J. S. Tolstrup (Eds.), *Alkohol- bruk, konsekvenser og behandling* (1. ed., pp. 79-88). Copenhagen: Munksgaard.
- Norvoll, R. (2013). Samfunnsfagenes bidrag til kunnskap om psykisk helse og psykiske helsetjenester. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse : samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 13-34). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Norvoll, R. (2013). Samfunnsvitenskapelige perspektiver på på psykisk helse - en utdypning. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse : samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 34-73). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Overå, S., & Weihe, H.-J. W. (2016). Spillene folk spiller *Spillavhengighet: gaming og gambling* (pp. 185-317). Stavanger: Hertervig forlag.
- Papendorf, K. (2004). Narkotikapolitikk og tanken om skadereduksjon. *Materialisten*, 2(3), 91-108.
- Ramfjord, J. (2010). Positiv maskulinitet: Et ressursfokus i møte med menn. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 47, 611-614.
- Ranglund, O. J., Ellingsen, P., & Aasbrenn, K. (2014). Førstelinjens hemmeligheter. *Stat & Styring*, 2, 41-43.
- Ravndal, E., & Amundsen, E. J. (2010). Mortality among drug users after discharge from inpatient treatment: an 8-year prospective study. *Drug and Alcohol Dependence*, 108(1), 65-69.
- Recke, L. (2010). Bruce K. Alexander. *Stof*, 15, 86-88.
- Reinarman, C. (2005). Addiction as accomplishment: The discursive construction of disease. *Addiction Research & Theory*, 13(4), 307-320. doi:10.1080/16066350500077728
- Richardsen, A. M., & Martinussen, M. (2008). Hva skal til for å øke arbeidsglede og motivasjon. En undersøkelse av jobbengasjement i helse- og omsorgsyrker. *Tidsskrift for norsk psykologforening*, 45(3), 249-257.
- Rimehaug, T., Børstad, J. M., Helmersberg, I., & Wold, J. E. (2006). De «usynlige» barna. *Tidsskr Nor Lægefor*, 2006(126), 1493-1494.
- Rise, J. (2014). Hva er avhengighet? Et forsøk på en begrepsavklaring. *Psykologisk Tidsskrift NTNU*, 18(3), 8-17.
- Roness, A., & Matthiesen, S. B. (2002). Om å ta vare på seg selv. In A. Roness & S. B. Matthiesen (Eds.), *Utbrent: krevende jobber-gode liv* (pp. 210-232). Oslo: Fagbokforlaget.
- Room, R., & Reuter, P. (2012). How well do international drug conventions protect public health? *The Lancet*, 379(9810), 84-91.
- Rugkåsa, M. (2008). Majoriteten som premissleverandør i "flerkulturelt" arbeid. In A. M. Otterstad (Ed.), *Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold : fra utsikt til innsikt*. Oslo: Universitetsforlag.
- Schjønby, H. P. (2014). Fra opiumsetere til morfinister - to historier fra 1800-tallet. *Tidsskrift for den Norske Laegeforening*, 134(9), 1874-1875.
- Schmidt, U. (2010). Norge: et religiøst pluralistisk samfunn. In P. K. Botvar & U. Schmidt (Eds.), *Religion i dagens Norge : mellom sekularisering og sakralisering* (pp. 25-43). Oslo: Universitetsforlaget.

- Selseng, L. B. (2017). Formula stories of the "substance-using client": addicted, unreliable, deteriorating, and stigmatized. *Contemporary Drug Problems, 44*(2), 87-104.
- Skatvedt, A. (2013). Småprat som terapeutisk verktøy. In R. Norvoll (Ed.), *Samfunn og psykisk helse : Samfunnsvitenskapelige perspektiver* (pp. 98-116). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skau, G. M. (2013). Å bli klient *Mellom makt og hjelp: om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper* (4. ed., pp. 45-60): Universitetsforlaget.
- Skårderud, F., Haugsgjerd, S., & Stänicke, E. (2010). Lidelsesformer *Psykiatriboken: Sinn, kropp, samfunn* (pp. 267-353). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Stamsø, M. A. (2017). New Public Management - reformer i offentlig sektor. In M. A. Stamsø (Ed.), *Velferdsstaten i endring: om norsk helse- og sosialpolitikk* (3. utg. ed., pp. 64-85). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Stålsett, S. (2017). Flukten som teologisk sted. Om prekær migrasjonserfaring, diakoni og teologisk produksjon. *Tidsskrift for praktisk teologi, 34*(1), 4-12.
- Thurèn, T. (2001). Språkets makt och makten över språket. In L. S. Lundquist (Ed.), *Utan fast punkt : om förvaltning, kunskap, språk och etik i socialt arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Toneatto, T. (2013). Natural Recovery. In P. M. Miller (Ed.), *Principles of Addiction: Comprehensive Addictive Behaviors and Disorders* (pp. 133 -139): Elsevier Science.
- Tørres, J.-E. (2017). Det er ikke bare å si nei! , 1-5. Retrieved from www.sykepleien.no website: <https://sykepleien.no/meninger/innsjill/2017/09/det-er-ikke-bare-si-nei>
- Wagaman, M. A., Geiger, J. M., Shockley, C., & Segal, E. A. (2015). The role of empathy in burnout, compassion satisfaction, and secondary traumatic stress among social workers. *Social Work, 60*(3), 201-209.
- Warner, J. (1994). " Resolv'd to Drink No More": Addiction as a Preindustrial Construct. *Journal of Studies on Alcohol, 55*, 685-691.
- Werch, C. E., & Owen, D. M. (2002). Iatrogenic effects of alcohol and drug prevention programs. *J Stud.Alcohol, 63*(5), 581-590.
- Woldstad, I. (2017). Aldring og skadelige rusmiddelvaner–muligheter og utfordringer. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs, 34*(1), 97-102.
- Ytrehus, S. (2018). Kommunalt rusarbeid. In S. Biong & S. Ytrehus (Eds.), *Helsehjelp til personer med rusproblemer* (second ed., pp. 243-265). Oslo: Cappelen.
- Ytrehus, S., & Ervik, R. (2014). Rusproblemer blandt eldre. *Geriatrisk sykepleie, 2014*(1), 8-14.
- Ødegård, E. (2011). En historikk over norsk narkotikapolitikk og politikken meningsforankring. <https://www.fhi.no/publ/2011/en-historikk-over-norsk-narkotikapolitikk-og-politikkens-meningsforankring/>
- Øverbye, E. (2013). Velferdsprofesjonene i aktiveringsstaten: en studie av ambivalente relasjoner. In A. Molander & J. C. Smeby (Eds.), *Profesjonsstudier II* (pp. 107-121): Universitetsforl.